

Introduction: a liber amicorum/arum for an 'inspired humanist'

*Kristel Beyens, Diète Humblet, Hilde Tubex,
An-Sofie Vanhouche and Kristof Verfaillie*

Department of Criminology, Research Group Crime & Society,
Vrije Universiteit Brussel and the University of Western Australia

This book

This liber amicorum/arum was created in special circumstances. That is why we are particularly pleased that we can finally introduce it to the reader and especially to our beloved colleague Sonja.

The initial contacts with the authors took place in pre-corona times, early 2020, assuming that the book would be presented later that year. In no time, we found many people willing to write a contribution and the book grew rapidly. Out of great enthusiasm and affection for Sonja as an academic, colleague and person, more than forty people wrote very diverse contributions in three different languages. Despite the pandemic, which struck in March 2020, we relentlessly continued our work on the assumption that the book would be handed over on 13 November 2020 during a big celebration of Sonja's distinguished retirement. We must have lived in a state of denial about the possible long-term consequences of the pandemic, assuming that after a few weeks or months we could return to normal life and celebrate together. The publication and festive handover of the book were 'temporarily' put on hold in the hope of better times. More than a year later, we are forced to acknowledge the reality that a personal presentation with a party will not be for 2021. However, we find the book too valuable to withhold it from Sonja and a wider audience any longer and have decided to proceed with the publication and a digital handover, in anticipation of the real festivities.

However, compiling the book was a celebration in itself. The variety of contributions reflects the diversity of Sonja's professional trajectory over

more than forty years. Given Sonja's perfect multilingualism, texts have been provided in three languages. Anyone who met Sonja knows that she effortlessly switches from Dutch to French or English. This allowed her to build a broad international professional network. What is more, Sonja does not only seamlessly switch between languages, she also smoothly integrated into Anglo-Saxon and French-speaking academic cultures, which, as we know, are very different.

The authors for this book have been approached on the basis of their professional and/or personal connection with Sonja. Other than a limitation on the word count, we have given the authors complete freedom as to the content and nature of their contribution, inviting diversity. The only guideline was that the contribution should link with Sonja's work or person. Some authors wrote about the personal connection with Sonja, others started from her work and the way in which this (has) informed their own thinking. Most contributions are a mix of personal memories or anecdotes, with a link to her work.

We collected contributions from people who stood at the cradle of Sonja's professional career. Chris Eliaerts deserves a special mention; as the supervisor of Sonja's PhD thesis, he can be considered her mentor in the early years. Chris introduced her into criminology and stimulated her interest in human rights and prisoner's rights – a theme Sonja later put on the international agenda as a researcher. First as Chris' assistant and later as professors, Chris and Sonja established the School of Criminology, which later became the Department of Criminology at the VUB. Sonja and Chris put 'criminology' on the map and fought for the place it deserved within the faculty. Chris Eliaerts as Dean, and later on Sonja as representative of the Department at the time of the deanship of H el ene Casman, with whom Sonja built a special bond, can therefore safely be called the helmsmen of today's thriving Crime & Society research group. Other contributors from the very beginning are Micheline Rooselaers, secretary of the Department, Kristine Kloeck, colleague and friend, and Serge Gutwirth, a friend-colleague who worked with her as an assistant and later as co-supervisor, with Paul De Hert, in various research projects.

Sonja supervised fifteen doctoral candidates, and for each of us it was a privilege to be a PhD researcher with Sonja. Sonja has the quality to give her PhD students a lot of freedom in their development, but to always be there to provide guidance and support at crucial moments. She travels the long road to a PhD with them, 'for better and for worse'. Even after her retirement, she continued to look after 'her' doctorandi, as she cares about them all. Sonja's ideas have inspired us and we continue to build on them. The contributions of Kristel Beyens, Hilde Tubex, An Raes, Veerle Van

Gijsegem, Aline Bauwens, Kristof Verfaillie, Diète Humblet, Caroline Devynck, Ineke Casier and Veerle Berx, all testify to the appreciation of, and gratitude for, her inspiring supervision.

There are also the contributions of other colleagues from the Department, who have worked with Sonja over the years, such as Els Enhus, Marc Cools, Jenneke Christiaens, Els Dumortier, Sofie De Kimpe and Lucas Melgaço.

In addition, there are many contributions from French- and English-speaking colleagues, who collaborated with Sonja on editorial boards of international journals, such as *Déviance et Société* (Dan Kaminski, Philippe Mary and Yves Carthuyvels) or *Punishment & Society* (Richard Sparks, Jonathan Simon), within the Council of Europe (Irina Taneva) or in international networks (Elena Larrauri, Christine Morgenstern, Miranda Boone, Fergus McNeill, Susanne Karstedt, Mary Rogan, Richard Harding, René Van Swaaningen). These contributions all bear witness to the level of appreciation for Sonja's scientific work and the pioneering insights which she presents in her typical style in publications and key notes or other presentations at national and international conferences: in perfect English or French, eloquent, accurately formulated and thoroughly substantiated. Sonja is also a virtuoso in finding common ground between apparently competing insights and logically structuring them into a new story. She has therefore been sought after to give closing addresses at conferences or to edit books, as she always manages to creatively articulate essential themes in real time. Finally, three authors deserve a special mention, since they played a particular role in the development of Sonja's research career, namely Constantijn Kelk, Frieder Dünkler and Dirk van Zyl Smit. Several contributions refer to the legendary seminary in Buchenbach in the late 1980s, which resulted in a book for which Sonja wrote an important chapter (Snacken, 1991), which became the starting point for her career as an internationally recognized and valued researcher. She later collaborated with each of them in various writing- or other projects as they developed a European criminology. The acclaimed and often quoted book she wrote with Dirk van Zyl Smit (van Zyl Smit & Snacken, 2009) has become a reference work for all those concerned with human rights, prisons and prisoners.

A 'redelijk eigenzinnige humaniste'

The title of the book refers to the slogan of the VUB, i.e. 'redelijk eigenzinnig'. This VUB-slogan perfectly suits Sonja: rational, but also quirky and above all a humanist *pur sang*, both in her work and in her personal life. This title has

long been in pole position with the alternative title ‘radical(e) humanist(e)’, because she sometimes refers to herself that way (see the contribution of Gutwirth & De Hert). We eventually opted for the ‘redelijk eigenzinnige humaniste’, as this highlights the link with the VUB. After all, Sonja has been, and still is, the proud exemplar of VUB-values for more than forty years, as well as the flagship of the VUB Crime & Society research group and the Department of Criminology: innovative, creative, critical, humanist and freethinking.

However, translating the Dutch title presented us with problems: ‘redelijk eigenzinnig’ proved untranslatable into French or English, which is why we opted to emphasize two other important qualities of Sonja in the translations: her inspiring personality and her commitment. Sonja has always defended her views and ideas with great fervor and passion, in her academic publications, but also during her presentations and while teaching students. Sonja is a much sought-after media expert and throughout her career, she invested in contacts with the field and policy makers, based on her drive to impact on practice and policy. She was a founder and was actively involved in the creation of the Basic Prison Act (2005), which introduced prisoners’ rights in Belgium, and she contributed to the writing of the Act on the External Legal position of convicted prisoners (2006). The slow and selective implementation of these laws frustrated her, but it never stopped her from promoting and defending the core ideas of this legislation.

The combination of a sound lawyer and a committed criminologist, together with her outstanding intelligence and ambition to share her insights, make Sonja a particularly impressive academic who is exceptionally highly valued. Sonja’s work has therefore been widely praised. The prizes and recognitions that came her way are shared by few in her field. Her extensive CV can be consulted at the back of this book, however, the FWO Ernest-John Solvay Prize for Scientific Excellence (the so-called Flemish Nobel Prize) she received in 2010, the Award of the European Society of Criminology (ESC), which was awarded to her in 2015 for her contribution to the development of European criminology and the two (!) Honourary Doctorates she received in 2020 from the *Université de Liège* and the University of Glasgow, deserve a special mention. In other words, Sonja is always amongst those for whom the major prizes are reserved.

To explain the impact of her work, we would like to quote from the text published with the ESC Award: *‘Sonja Snacken combines in her writings the role of the sharp and empirically oriented researcher with that of the engaged citizen who believes in humane values and who is willing to fight for them. The winner of the European Society of Criminology Award 2015, Sonja Snacken,*

is regarded to be a European criminologist in the best sense of the word'. In her acceptance speech¹, Sonja refers to her chapter on Belgium that emerged during the famous seminar in Buchenbach. This chapter was her gateway to the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (the so-called CPT), for which she was an expert for almost fifteen years. Sonja also held various positions within the Council of Europe, including several managerial positions. She contributed to the development of general living standards for different target groups within the prison. Her involvement with the Council of Europe's Penological Council was the basis for her international academic breakthrough. During her time at the Council of Europe, she accumulated a great deal of knowledge about the different prison cultures in East, West, North and Southern Europa. She has used her diplomacy to bring together divergent visions and seek consensus to set general standards that navigate between competing political views. A true *tour de force*. The insights she gained there were also crucial for her contribution to the book with Dirk van Zyl Smit in 2009.

It was no coincidence that the title of her ESC Award acceptance speech was '*Criminology between science and justice*'. Scientific research and human rights are a leading theme in her work. An important question Sonja addresses is the relationship between science and values and the extent to which scientists have to deal with normative issues. For her, these two are inseparably linked – which explains why Sonja always conducts her research out of a drive to fight inequality and injustice and to give a voice to oppressed groups in society, in this case prisoners. This is accompanied by a strong academic activism, an urge to put her knowledge at the service of society.

But there is more. While the above aspects of her research are perhaps most praised in this book, we should not forget that Sonja's work covers many other themes, ranging from reductionism and overpopulation, which she later translated into the concept of penal moderation, the sentencing and implementation of short- and long-term sentences, and 'foreign' prisoners, her research on prison staff, probation, parole, penal populism and many other aspects of penal policy.

During the last phase of her career, Sonja became fascinated by research into situations of extreme dependence and its implications for the dignity

1 The full text of her acceptance speech is available on the ESC website <https://escnewsletter.org/newsletter/2015-3/criminology-between-science-and-justice>.

An interview by Elena Larrauri can be viewed at <https://www.youtube.com/waqWiZ3yZMGRg>.

of people and human rights. She did and still does this together with her partner in crime Wim Distelmans, who introduced her to the world of palliative care and euthanasia. This way, Sonja absolutely goes down an interdisciplinary path, which, we know, is very challenging. Here too, Sonja was a pioneer from the first hour. Even now Sonja has been retired for almost a year, she continues unabated and focuses on research into the effectiveness of monitoring bodies on human rights compliance.

Writing this adulatory overview, it becomes clear that Sonja moved beacons and left a footprint she, but also the Department and research group, can be proud of. She has done so in her own ‘reasonably quirky’ quiet way, substantiated and persuasive, with her female charm that transcends friend and foe. Sonja has always set the bar very high for herself, and worked hard to achieve that. In her ESC Award acceptance speech, she quoted Jacques Brel, who stated that an artist’s life is ten percent talent and ninety percent hard work. This is indeed very applicable to Sonja, who has always given the best of herself for science, practice, her colleagues, her students and the university. Indeed, Sonja is not only an excellent researcher, she was also a passionate teacher and a lovely and loyal colleague. Moreover, Sonja has always been incredible committed to the VUB, for two years as vice-rector of internationalization, as Head of the Department and in many other university positions.

Yet, Sonja is so much more than the hardworking academic we put in the spotlight here. Several contributions refer to Sonja as a *bon vivant*, Sonja who dances and makes fun, a good buddy to hang out with after a long working day.

There is no doubt Sonja’s career does not stop after her retirement. She is far too passionate about research to quit. However, we do wish her a healthy work-life balance, time to enjoy, and choose between new options.

You deserve that Sonja!

Brussels, 1 April 2021

References

- Snacken, S. (1991). Belgium. In F. Dünkel & D. van Zyl Smit (Eds.), *Imprisonment Today and Tomorrow, International Perspectives on Prisoners’ Rights and Prison Conditions* (pp. 29-72). Kluwer Law and Taxation.
- van Zyl Smit, D., & Snacken, S. (2009). *Principles of European Prison Law and Policy: Penology and Human Rights*. Oxford University Press.

Inleiding: een liber amicorum/arum voor een 'redelijk eigenzinnige' humaniste

*Kristel Beyens, Diète Humblet, Hilde Tubex,
An-Sofie Vanhouche en Kristof Verfaillie*

Vakgroep Criminologie, Onderzoeksgroep *Crime & Society*,
Vrije Universiteit Brussel en University of Western Australia

Dit boek

Dit liber amicorum/arum is tot stand gekomen in bijzondere omstandigheden. Daarom zijn we extra verheugd dat we het eindelijk kunnen voorstellen aan de lezer en vooral aan onze geliefde collega Sonja.

De eerste contacten met de auteurs werden gelegd in pre-coronatijden, begin 2020, vanuit de veronderstelling dat het boek overhandigd zou worden in november 2020. In een minimum van tijd vonden we heel wat mensen bereid om een bijdrage te schrijven, waardoor het boek razendsnel aangroeide. Vanuit een groot enthousiasme en genegenheid voor Sonja als academica, collega en persoon schreven meer dan veertig mensen zeer uiteenlopende bijdragen in drie verschillende talen. Ondanks de pandemie, die toesloeg in maart 2020, zetten we onze werkzaamheden onverdroten verder vanuit de veronderstelling dat het boek op 13 november 2020 zou overhandigd worden tijdens een groot feest ter gelegenheid van het emeritaat van Sonja. In het begin leefden we nog een in ontkenningfase over de mogelijke langdurige gevolgen van de pandemie en dachten we dat we na een paar weken of maanden terug naar het normale leven zouden kunnen terug keren en samen feest vieren. De publicatie en feestelijke overhandiging van het boek werden 'even' *on hold* gezet in de hoop op betere tijden. Meer dan een jaar later zijn we noodgedwongen wijzer geworden en kunnen we ons alleen maar neerleggen bij de realiteit dat een persoonlijke overhandiging mét feest niet voor 2021 zal zijn. Echter, gezien we het boek te kostbaar vinden om het nog langer aan Sonja en een breder publiek te onthouden, hebben we beslist

om toch maar over te gaan tot publicatie en een digitale overhandiging, in afwachting van de échte feestelijkheden.

Het samenstellen van het boek was echter al een feest op zich. De diversiteit van de bijdragen weerspiegelt de veelzijdigheid van Sonja's professionele pad dat ze aflegde gedurende meer dan veertig jaar. Gezien Sonja's perfecte meertaligheid zijn er teksten aangeleverd in drie talen. Wie Sonja kent weet dat ze moeiteloos overschakelt van het Nederlands naar het Frans of het Engels. Hierdoor kon ze een uniek divers professioneel netwerk uitbouwen. Bijzonder is dat Sonja niet alleen naadloos overschakelt naar een andere taal, maar dat ze zich ook moeiteloos kan aanpassen aan de Angelsaksische en Franstalige academische culturen, die, zoals we weten, sterk verschillen.

De auteurs zijn aangezocht op basis van hun professionele en/of persoonlijke band met Sonja. Buiten een beperking op het aantal woorden hebben we hen de volledige vrijheid gegeven over de inhoud en aard van de bijdrage, wat de diversiteit verklaart. De enige richtlijn was dat de bijdrage een link zou hebben met het werk of de persoon van Sonja. Sommige auteurs schrijven enkel over de persoonlijke band met Sonja, anderen vertrekken vanuit haar werk en de wijze waarop dit een inspiratiebron is voor hun eigen denken. De meeste bijdragen zijn een mix van persoonlijke herinneringen of anekdotes, met een link naar haar werk.

We hebben bijdragen verzameld van collega's die van in het begin mee aan de wieg van Sonja's carrière stonden. Chris Eliaerts verdient een speciale vermelding, want als promotor van Sonja's doctoraat kan hij beschouwd worden als haar mentor in haar beginjaren. Chris heeft haar ingewijd in de criminologie en was een voorloper van haar interesse voor mensenrechten en rechten van gedetineerden in de praktijk, een thema dat Sonja later als internationaal onderzoeker op de kaart zal zetten. Eerst als assistent en later als professoren zullen Chris en Sonja de School voor Criminologie, wat later de Vakgroep Criminologie zal worden, aan de VUB uitbouwen. Sonja en Chris hebben 'de criminologie' als het ware op de kaart gezet en de plaats laten veroveren binnen de faculteit die ze verdient. Chris Eliaerts als decaan en Sonja later als vertegenwoordiger van de vakgroep in de faculteit ten tijde van het decanaat van Hélène Casman, waarmee Sonja ook een bijzondere band uitbouwde, kunnen dus gerust als roergangers van de bloeiende onderzoeksgroep *Crime & Society* van vandaag beschouwd worden. Mensen van het eerste uur die ook een stuk schreven zijn verder Micheline Rooselaers, de secretaresse van de vakgroep, Kristine Kloeck, vriendin-collega en Serge Gutwirth, vriend-collega die eerst met haar werkte als assistent en later als co-promotor, vaak met Paul De Hert, samenwerkte met haar in verschillende onderzoeksprojecten.

Sonja is promotor van vijftien doctoraten en voor ieder van ons was het een privilege om haar doctoraatsonderzoeker te zijn. Sonja heeft de kwaliteit om haar doctorandi veel vrijheid te geven in hun ontwikkeling, maar er steeds te zijn om bij te sturen en te ondersteunen op de cruciale momenten als het nodig is. Ze legt samen met haar doctorandi het lange traject af en is er voor hen in goede en slechte dagen. Ook na haar emeritaat is Sonja zich blijven ontfemen over 'haar' doctorandi, die ze allemaal een warm hart toedraagt. Sonja's gedachtegoed is inspirerend geweest voor velen van ons en haar onderzoekers dragen dit tot op vandaag met veel overtuiging uit. De bijdragen van Kristel Beyens, Hilde Tubex, Veerle Van Gijsegem, An Raes, Aline Bauwens, Veerle Berx, Diète Humblet, Kristof Verfaillie, Caroline Devynck, Ineke Casier en Veerle Berx getuigen alle van erkenning en dankbaarheid voor haar inspirerend mentorschap.

Uiteraard ontbreken ook de bijdragen niet van collega's van de vakgroep, die over de jaren met Sonja hebben samengewerkt, zoals Els Enhus, Marc Cools, Jenneke Christiaens, Els Dumortier, Sofie De Kimpe en Lucas Melgaço.

Daarnaast zijn er heel wat bijdragen van Franstalige en Engelstalige collega's, die met haar samengewerkt hebben in redacties van internationale tijdschriften, zoals o.a. *Déviance et Société* (Philippe Mary, Yves Carthuyvels en Dan Kaminski) of *Punishment & Society* (Richard Sparks, Jonathan Simon), binnen de Raad van Europa (Irina Taneva) of in internationale netwerken (Elena Larrauri, Christine Morgenstern, Miranda Boone, Fergus McNeill, Suzanne Karstedt, Mary Rogan, Richard Harding, René Van Swaaningen). De bijdragen getuigen alle onveranderd van de grote waardering voor het wetenschappelijke werk en de baanbrekende inzichten van Sonja, die ze zowel in haar publicaties als tijdens *key notes* of andere presentaties op nationale en internationale congressen in haar onnavolgbare stijl brengt: in perfect Engels of Frans, eloquent en haarfijn geformuleerd en sterk onderbouwd. Sonja is daarenboven kampioen in het verbinden van verschillende inzichten en die logisch te structuren in een nieuw verhaal. Ze is daarom een begeerde afsluiter van congressen of boeken, gezien ze er steeds in slaagt om in *real time* haarfijn de essentie bloot te leggen en daar verder mee creatief aan de slag te gaan. Tot slot verdienen drie auteurs een speciale vermelding, gezien zij een hele bijzondere rol hebben gespeeld in de uitbouw van Sonja's onderzoekscarrière, nl. Constantijn Kelk, Frieder Dünkkel en Dirk van Zyl Smit. In verschillende bijdragen wordt er verwezen naar het legendarische seminarie in Buchenbach eind jaren tachtig, dat resulteerde in een boek waar Sonja een belangrijk hoofdstuk in schreef en dat het finale startschot is geweest voor haar traject als internationaal erkend en gewaardeerd

onderzoeker. Met elk van hen heeft ze later in verschillende schrijf- of andere projecten samengewerkt en getimmerd aan een Europese criminologie. Het gelauwerde en vaak geciteerde boek dat ze schreef met Dirk van Zyl Smit (van Zyl Smit and Snacken, 2009) is ondertussen een vaste waarde en referentiewerk geworden voor al wie zich buigt over mensenrechten, gevangenis- en gedetineerden.

Een redelijk eigenzinnige humaniste

De titel van het boek verwijst naar de slogan van de VUB, nl. redelijk eigenzinnig. Deze VUB-slogan dekt perfect de lading van wie Sonja is: redelijk, maar ook eigenzinnig en vooral een humaniste *pur sang*, en dit zowel in haar werk en als in haar persoonlijke leven. Deze titel heeft echter lang in *pole position* gelegen met de alternatieve titel ‘radicale humaniste’, omdat ze zichzelf soms ook zelf zo benoemt (zie de bijdrage van Gutwirth & De Hert). We kozen uiteindelijk voor het concept redelijk eigenzinnige humaniste, om de link met de VUB extra in de verf te zetten. Sonja is per slot van rekening meer dan veertig jaar, en nog steeds, de fiere uitdrager van de VUB-waarden geweest en het vlaggenschip van de VUB, de Onderzoeksgroep *Crime & Society* en de Vakgroep Criminologie: een innovatieve, creatieve, kritische, humanistische vrijdenker.

Het vertalen van deze Nederlandstalige titel stelde ons echter voor problemen: ‘redelijk eigenzinnig’ bleek onvertaalbaar in het Frans en het Engels, vandaar dat we in de vertalingen de nadruk hebben gelegd op twee andere belangrijke eigenschappen van Sonja: haar inspirerende persoonlijkheid en haar engagement. Sonja heeft haar inzichten en ideeën steeds met veel vuur en passie verdedigd, in haar academische publicaties, maar ook tijdens haar presentaties en lessen voor de studenten. Sonja is een veel gevraagd expert in de media als het over penitentiaire zaken gaat en ze heeft heel haar carrière geïnvesteerd in contacten met het werkveld en het beleid, vanuit de gedrevenheid om impact te hebben op praktijk en beleid. Ze lag aan de basis van en was actief betrokken bij de totstandkoming van de Basiswet voor gevangeniswezen (2005), die rechten van gedetineerden in België invoert en ze hield mee de pen vast van het wetsontwerp van de Wet op de Externe Rechtspositie. Haar teleurstelling over de politieke koehandel en trage en selectieve implementatie van deze wetten heeft ze nooit onder stoelen of banken gestoken. Dit belet echter niet dat ze tot vandaag de oorspronkelijke kern van het gedachtegoed van deze wetten blijft uitdragen en verdedigen.

De combinatie van een gedegen juriste en een gedreven criminologe, tezamen met haar indrukwekkende intelligentie en onderliggende ambitie maken van haar een bijzonder impressionante academica die uitzonderlijk sterk gewaardeerd wordt. Sonja's werk is dan ook veelvuldig gelauwerd. De prijzen en erkenningen die haar te beurt vielen zijn voor weinigen in haar vakgebied weggelegd. Haar uitgebreid CV kan geraadpleegd worden achteraan in dit boek, maar de FWO Ernest-John Solvay Prijs voor wetenschappelijke excellentie (de zogenaamde Vlaamse Nobelprijs) die ze in 2010 ontving, de *European Criminology Award* van de *European Society of Criminology* die ze in 2015 ontving voor haar bijdrage aan de uitbouw van de Europese criminologie en de twee (!) *Doctores Honoris Causa* die ze in 2020 ontving van de *Université de Liège* en de *University of Glasgow* willen we hier niet onvermeld laten. Sonja komt met andere woorden onveranderd bovendrijven als de prijzen worden uitgedeeld.

Om de impact van haar werk toe te lichten citeren we graag uit de tekst die gepubliceerd werd naar aanleiding van de toekenning van de *ESC life award*: ‘*Sonja Snacken combines in her writings the role of the sharp and empirically oriented researcher with that of the engaged citizen who believes in humane values and who is willing to fight for them. The winner of the European Society of Criminology Award 2015, Sonja Snacken, is regarded to be a European criminologist in the best sense of the word*’. In haar aanvaardingspeech van deze prijs¹ verwijst Sonja naar haar hoofdstuk over België dat tot stand kwam tijdens het fameuze seminarie in Buchenbach. Dit hoofdstuk was haar toegangspoort tot het Europese Comité ter Preventie van Foltering en Onmenselijke en Vernederende Behandeling of Bestrafing (het zogenaamde CPT), waarvoor ze expert was gedurende bijna vijftien jaar. Sonja vervulde trouwens verschillende functies binnen de Raad van Europa, waaronder verscheidene leidinggevende functies. Ze werkte de algemene standaarden voor leefomstandigheden in de gevangenis en standaarden voor verschillende doelgroepen mee uit. Haar betrokkenheid bij de *Penological Council* van de Raad Van Europa was de basis voor haar internationale academische doorbraak. Tijdens haar periode bij de Raad van Europa heeft ze een grote kennis opgedaan van de verschillende gevangensculturen in Oost, West, Noord en Zuid Europa. Ze heeft al haar diplomatie ingezet om uiteenlopende visies samen te brengen en consensus te zoeken en algemene standaarden op te

1 De volledige tekst van haar aanvaardingsrede kan nagelezen worden op de website van de ESC <https://escnewsletter.org/newsletter/2015-3/criminology-between-science-and-justice>. Een inter-view door Elena Larraur kan bekeken worden op <https://www.youtube.com/watch?v=QWiZ3yZMGRg>.

stellen die navigeren tussen verschillende politieke opvattingen. Een ware *tour de force*. De inzichten die ze daar opdeed waren ook cruciaal voor haar bijdrage in het boek met Dirk van Zyl Smit uit 2009.

De titel van haar aanvaardingsspeech van de ESC Award was niet toevallig '*Criminology between science and justice*'. Integratie van wetenschappelijk onderzoek en mensenrechten is een leidend thema in haar werk, dat steeds dominanter en explicieter werd. Een belangrijke vraag die Sonja bezighoudt is de verhouding tussen wetenschap en waarden, en mate waarin wetenschappers zich moeten buigen over normatieve kwesties. Voor haar waren deze twee onafscheidelijk verbonden, wat verklaart dat Sonja haar onderzoek steeds voerde vanuit een gedrevenheid om ongelijkheid en onrechtvaardigheid te bestrijden, en een stem te geven aan onderdrukte groepen in de samenleving, in dit geval gedetineerden. Dit gaat bij Sonja gepaard met een sterk academisch activisme, een gedrevenheid om haar kennis ten dienste te stellen van de samenleving.

Maar er is nog meer. Hoewel bovenstaande aspecten van haar onderzoek in dit boek misschien het meest worden gelauwerd, mogen we niet vergeten dat Sonja's werk nog vele andere thema's bestreekt, gaande van het reductionisme en de overbevolking, dat ze later vertaalde in het concept *penal moderation*, kort- en langgestraften en 'vreemde' gedetineerden, haar onderzoek naar gevangenispersoneel, probatie, invrijheidstelling, penaal populisme en vele andere aspecten van penitentiair beleid.

Tijdens de laatste fase van haar loopbaan werd Sonja gefascineerd door onderzoek naar situaties van extreme afhankelijkheid en de implicaties hiervan voor de waardigheid van mensen en mensenrechten. Dit deed en doet ze nog steeds samen met haar *compagnon de route* Wim Distelmans, die haar introduceerde in de wereld van de palliatieve zorg en euthanasie. Hier gaat ze definitief de interdisciplinaire toer op, wat een bijzondere uitdaging is. Ook hier is ze een pionier van het eerste uur. En ook vandaag, nu Sonja al bijna een jaar met emeritaat is, gaat ze onverdroten verder en focust ze zich op onderzoek naar de effectiviteit van controle organen op het naleven van mensenrechten.

Als we dit indrukwekkend overzicht schrijven wordt het duidelijk dat Sonja bakens heeft verzet en een *footprint* achtergelaten waar zij, maar ook de vakgroep en de VUB trots mogen op zijn. Ze heeft dat gedaan op haar eigen(zinnige) rustige manier, onderbouwd en overtuigend, met een charme die vriend en vijand overstag laten gaan. Sonja heeft de lat steeds erg hoog gelegd voor zichzelf en daar ook steeds hard voor gewerkt. In haar ESC Award- aanvaardingsspeech citeert ze Jacques Brel, die stelt dat het leven van een artiest voor tien procent bestaat uit talent en negentig procent uit hard

werken. Dit is inderdaad erg toepasselijk op Sonja, die steeds het beste van zichzelf heeft gegeven voor de wetenschap, de praktijk, haar collega's, haar studenten en de universiteit. Want Sonja was niet alleen een excellent onderzoekster, ze was ook een gedreven docente, en fijne en trouwe collega. Sonja heeft zich ook ongelooflijk ingezet voor de VUB, gedurende twee jaar als vice-rector internationalisering, maar ook als vakgroepvoorzitter en andere functies binnen en buiten de VUB.

Toch was Sonja ook veel meer dan de hardwerkende academica die we hier in de bloemetjes zetten, want de teksten verwijzen ook naar Sonja als levensgenieter, Sonja die danst en plezier maakt, een kameraad met wie het goed vertoeven is na een lange werkdag.

Het lijkt geen twijfel dat Sonja's carrière niet stopt na haar emeritaat. Daarvoor is ze veel te gepassioneerd door haar onderzoek. Maar we wensen haar wel meer evenwicht in de werk-privé balans, tijd om te genieten, en te selecteren. Je verdient dat Sonja!

Brussel, 1 april 2021

Referenties

- Snacken, S. (1991). Belgium. In F. Dünkel & D. van Zyl Smit (Eds.), *Imprisonment Today and Tomorrow, International Perspectives on Prisoners' Rights and Prison Conditions* (pp. 29-72). Kluwer Law and Taxation.
- van Zyl Smit, D., & Snacken, S. (2009). *Principles of European Prison Law and Policy: Penology and Human Rights*. Oxford University Press.